

Sygn. akt V ACa 657/12

V ACz 483/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia SA. Maryla Domel-Jasińska

Sędzia SA. Maria Sokołowska (spr.)

Sędzia SO del. Dorota Curzydło

Protokolant sekr.sąd. Żaneta Dombrowska

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2012 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo- Kredytowej K. we W.

przeciwko M. M. i A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 15 lutego 2012 r. sygn. akt I C 2172/10

oraz zażalenia pozwanych

od postanowienia Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 16 marca 2012 r, sygn. akt IC 2172/10,

I. oddala apelację;

II. zasądza solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. oddala zażalenie.

Na oryginale właściwe podpisy

UZASADNIENIE

Powód Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa K. we W. domagał się orzeczenia nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, by pozwani M. M. i A. M. zapłacili solidarnie na jego rzecz kwotę 318.398,98 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 07.08.2010 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenia solidarnie od pozwanych kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazano, że pozwany wystawił weksel własny in blanco, który powód wypełnił na kwotę

dochodzoną pozwem. Weksel został poręczony przez pozwaną. Weksel był płatny w dniu 06.08.2010 roku. Do chwili wniesienia pozwu, pozwani nie zapłacili dochodzonej należności.

W dniu 20.08.2010 roku Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwani wnieśli zarzuty od powyższego nakazu zapłaty, w których domagali się jego uchylecia i oddalenia powództwa w całości. Twierdzili, iż pozwana nie jest poręczycielem wekslowym, ponieważ poręczycielem na wekslu miała być (...) Spółka z o.o. Oprócz tego, pozwany zarzucił, iż weksel został nieprawidłowo i przedwcześnie wypełniony oraz zakwestionował wysokość sumy wekslowej.

W odpowiedzi na zarzuty, powód wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty w mocy. W uzasadnieniu podniósł, iż weksel został wypełniony prawidłowo, pozwana poręczyła weksel jako osoba fizyczna, a powód nie musiał wypowiadać umowy pożyczki, bo pozwany był niewypłacalny i roszczenie o spłatę pożyczki było natychmiast wymagalne.

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Toruniu utrzymał w całości nakaz zapłaty z dnia 20.08.2010 r. wydany w sprawie I Nc 99/10 w stosunku do obojga pozwanych. Nadto Sąd orzekł o kosztach procesu zasądzając solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 7217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ten ustalił, iż w dniu 09.09.2008 roku pozwany M. M. złożył u powoda Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej K. we W. wniosek o przyznanie pożyczki w kwocie 300.000 tysięcy złotych. Jako zabezpieczenie pożyczki zaproponował: weksel in blanco, poręczenie przez pozwaną A. M. i ustanowienie hipoteki. Kredyt miał być przeznaczony na spłatę zadłużenia firmy (...) Spółka z o.o. w B., której pozwany był Prezesem, a pozwana pełniła funkcje wiceprezesa.

W celu sprawdzenia zdolności kredytowej pozwanego, powód przeprowadził wywiad kredytowy. Pozwany wypełnił kwestionariusz wywiadu kredytowego, w którym podał informacje dotyczące sytuacji osobistej i majątkowej pozwanej jako poręczyciela.

Do wniosku o pożyczkę pozwany dołączył zaświadczenie o zarobkach osiągniętych w spółce (...) z dnia 03.09.2008 roku i z dnia 09.09.2008r. Pozwany przedstawił także umowę spółki (...), jej sprawozdanie finansowe oraz postanowienie o wpisie spółki do KRS. Ponadto, przedłożył powodowi operat szacunkowy nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), na której chciał ustanowić hipotekę. Nieruchomość wyceniono na 608.900 złotych.

Pozwana wypełniła kwestionariusz oceny poręczyciela oraz złożyła oświadczenie zawierające zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i udostępnienie przez powoda danych dotyczących informacji o jej stanie majątkowym, powziętych w związku ze złożeniem przedmiotowego wniosku. Oprócz tego, pozwana przedłożyła powodowi zaświadczenie o zarobkach z dnia 08.09.2008 roku i z 09.09.2009 roku osiągniętych w (...) Spółce z o.o.

W dniu 12.09.2008 roku, powód i pozwany M. M. zawarli umowę pożyczki nr (...) na kwotę 300.000 złotych, na okres 120 miesięcy tj. do dnia 09.09.2018 roku. W punkcie 10 umowy postanowiono, że zabezpieczeniem spłaty pożyczki będzie: 1/weksel in blanco, 2/ poręczenie wekslowe (...) sp. z o.o. w B., 3/ hipoteka kaucyjna i zwykła na nieruchomości położonej w B. przy ul. (...) poręczenie cywilne i wekslowe pozwanej A. M.. W druku umowy przy sposobach zabezpieczenia w punkcie 4/ widniało tylko imię i nazwisko pozwanej (...) oraz jej dane osobowe – PESEL, adres, numer i seria dowodu osobistego, gdyż system komputerowy powoda w przypadku osób fizycznych podawał tylko ich dane osobowe, a nie wskazywał sposobu zabezpieczenia. W punkcie 11 umowy zawarto zapis, iż w chwili zawarcia umowy, pozwany wystawi i wręczy powodowi weksel in blanco, opatrzony klauzulą „nie na zlecenie”, jako zabezpieczenie terminowej spłaty pożyczki. Poza tym, strony upoważniły powoda w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu tj. niespłaconej kwocie pożyczki wraz z odsetkami i innymi należnościami. W punkcie 17 umowy strony zastrzegły prawo powoda do wypowiedzenia umowy w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki z 30-dniowym terminem wypowiedzenia. Umowa została podpisana przez powoda i pozwanego oraz pozwana jako poręczyciela. Pozwana złożyła oświadczenie do umowy (jako poręczyciel), w którym zobowiązała się do solidarnej spłaty kwoty wynikającej z umowy pożyczki kwoty wraz z odsetkami i innymi

należnościami. Po podpisaniu pożyczki, pozwani otrzymali egzemplarz umowy pożyczki wraz z planem spłaty rat. Następnie powód wypłacił pozwanemu całą kwotę pożyczki, potrącając przewidzianą prowizję (3% kwoty pożyczki), tj. kwotę 291.000,00 zł. Pozwany pokwitował wypłatę.

Tego samego dnia, pozwany M. M. wystawił i wręczył powodowi weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową, poręczony przez pozwaną A. M., która złożyła na przedniej stronie weksla swój podpis oraz napisała numer PESEL i słowo „poręczam”.

Na zabezpieczenie spłaty przedmiotowej pożyczki powód otrzymał także drugi weksel in blanco wystawiony przez (...) Spółkę z o.o. w B. wraz z deklaracją wekslową. Weksel w imieniu spółki, pod pieczęcią firmową, podpisał pozwany jako Prezes Zarządu oraz pozwana jako jej wiceprezes.

W dniu 12.09.2008 roku pozwany złożył w Sądzie wniosek o wpis hipoteki zwykłej i kaucyjnej na nieruchomości położonej w B. przy ul. (...). Wniosek o wpis został oddalony z uwagi na brak poświadczenia notarialnego podpisu wnioskodawcy. Powód wezwał pozwanego do uzupełnienia dokumentacji złożonej w Sądzie tj. oświadczenia z podpisem notarialnie poświadczonym. Pozwany nie przedłożył stosownego oświadczenia, a hipoteki nie zostały ustanowione.

Do stycznia 2010 roku pozwani regulowali swoje zadłużenie, chociaż nie w pełnej wysokości i częściowo z opóźnieniem. Pismem z dnia 30.01.2009 roku powód wezwał pozwanego do spłaty zadłużenia w kwocie 4.602 zł. w terminie 7 dni pod rygorem wypowiedzenia umowy. Pismem z tego samego dnia powód powiadomił pozwaną o istniejącym zadłużeniu. Ponieważ pozwani nadal nie regulowali na bieżąco swojego zadłużenia, powód wysyłał do pozwanych kolejne wezwania do zapłaty i powiadomienia w następujących dniach: 22.09.2009 roku, 23.10.2009 roku, 20.11.2009 roku oraz 13.01.2010 roku.

W piśmie z dnia 08.02.2010 roku, pozwany wniósł o rozłożenie płatności zaległych rat na raty. Zapewnił jednocześnie, że dalsze raty będą płacone w terminie. W piśmie z dnia 19.02.2010 roku pozwany poinformował powoda, że wznowił działalność gospodarczą oraz zobowiązał się do spłaty zobowiązań do 03.03.2010 roku. W odpowiedzi na te pisma, powód nie wyraził zgody na przedstawione w nich propozycje spłat.

Pismem z dnia 30.07.2010 roku powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla na kwotę 318.398,98 zł i wezwał go do wykupu weksla w terminie do dnia 06.08.2010 roku. Pismo tej samej treści powód wystosował do pozwanej.

W piśmie z dnia 06.08.2010 roku pozwany ponownie zobowiązał się do terminowej spłaty rat od września 2010 roku, zgodnie z harmonogramem, zaś od stycznia 2011 roku, pozwany zaproponował spłatę rat w kwocie 1000 zł. miesięcznie. Pismem z dnia 16.08.2010 r. powód nie wyraził zgody na propozycje pozwanego.

Do dnia wniesienia pozwu pozwani nie spłacili zadłużenia.

W dniu 20.09.2010 r. pozwana złożyła powodowi oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o poręczeniu wekslowym z dnia 12.09.2008 roku podnosząc, że została wprowadzona w błąd przez powoda odnośnie charakteru w jakim wstępowała podpisując weksel. Twierdziła, iż została zapewniona, iż weksel podpisuje nie w imieniu własnym, ale w imieniu (...) Spółki z o.o. w B..

Przeciwko pozwanemu M. M. toczy się kilka postępowań egzekucyjnych, między innymi z wniosku: (...) Spółki z o.o. w B., Przedsiębiorstwa (...) Spółki z o.o. w K., Urzędu Skarbowego w S.. Zadłużenie pozwanego względem wszystkich wierzycieli wynosi około 500 tysięcy złotych. Nieruchomość pozwanego położona w B. przy ul. (...) jest obciążona kilkoma hipotekami. (...) Spółka z o.o. w zasadzie nie funkcjonuje.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzuty podniesione przez pozwanych nie zasługują na uwzględnienie.

Przed wszystkim, Sąd ten nie podzielił stanowiska pozwanych, że powód wystawił weksel nieprawidłowo i przedwcześnie. Pozwani zostali zawiadomieni przez powoda listami poleconymi o wypełnieniu weksla i zostali

wezwni do jego wykupu w określonym terminie, co wynika z treści pism skierowanych do pozwanych z dnia 30.07.2010 r.

Za nietrafne Sąd I-instancji uznał także zarzuty pozwanych dotyczące nieprawdziwych dat wystawienia weksla i jego wypełnienia.

Chybiony – zdaniem Sądu Okręgowego – był również zarzut pozwanych, że nie otrzymali całej kwoty pożyczki. Z dokumentu KW (...), który pokwitował pozwany wynika, iż powód wypłacił pozwanemu całą kwotę pożyczki, przy czym potrącił kwotę przewidzianej prowizji, w sumie wypłata wyniosła 291.000 tysięcy złotych.

Za pozbawione podstaw Sąd uznał także zarzuty pozwanych, iż powód zawyżył sumę wekslową, gdyż wobec braku wymagalności wszystkich rat pożyczki mógł wypełnić weksel wyłącznie na sumę odpowiadającą przeterminowanemu zadłużeniu.

Sąd Okręgowy zważył, iż z punktu 11 umowy pożyczki jasno wynika, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki powód ma prawo wypełnić weksel na sumę odpowiadającą istniejącemu zadłużeniu tj. niespłaconej kwocie pożyczki wraz z odsetkami i innymi należnościami. Zarzuty pozwanych dotyczącego tego, iż powód nie mógł domagać się zapłaty rat pożyczki wymagalnych po dniu wypełnienia weksla Sąd uznał za nieskuteczne.

Równie nietrafny był – zdaniem Sądu I-instancji – zarzut, iż wobec braku wypowiedzenia umowy przez powoda, tzn. w czasie jej faktycznego obowiązywania, powód nie mógł domagać się zapłaty niewymagalnych jeszcze rat pożyczki. Sąd zważył, iż jest niesporne, że powód nie wypowiedział umowy pożyczki. Nie oznacza to jednak, że nie miał prawa domagać się zapłaty wszystkich rat pożyczki, także tych, których termin płatności jeszcze nie nadszedł.

Sąd Okręgowy wskazał na treść art. 458 kc, zgodnie z którym jeżeli dłużnik stał się niewypłacalny albo jeżeli wskutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność, zabezpieczenie wierzytelności uległo znacznemu zmniejszeniu, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia bez względu na zastrzeżony termin. W przepisie tym przewidziano natychmiastowa wymagalność ex lege roszczenia wierzyciela w razie powstania zdarzeń w nim wymienionych i nie jest w tej sytuacji potrzebne wykonywanie przez wierzyciela uprawnienia kształtującego w postaci wypowiedzenia umowy. (III CK 632/03, wyrok SN z 2004-11-25, LEX nr 146364)

Niewypłacalność dłużnika to stan, w którym majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie wierzytelności. Przesłanka ta może być wykazana za pomocą jakiegokolwiek dowodu wskazującego na to, że dłużnik nie może zadośćuczynić swoim zobowiązaniom z powodu braku majątku. Przykładowo takim dowodem może być ogłoszenie upadłości dłużnika, wszczęcie postępowania układowego, bezskuteczne przeprowadzenie egzekucji przeciwko dłużnikowi przez któregośkolwiek wierzyciela, złożenie przez dłużnika wykazu majątku, zaprzestanie płacenia przez niego długów.

W ocenie Sądu I-instancji pozwany M. M. jest niewypłacalny ponieważ nie reguluje swoich wymagalnych zobowiązań. Toczą się przeciwko niemu liczne postępowania egzekucyjne, ma zadłużenie na około 500 tysięcy złotych, a jego firma (...) nie przynosi zysków, bo nie funkcjonuje. Sąd podkreślił też, iż na skutek braku właściwych oświadczeń ze strony pozwanego niemożliwe stało się ustanowienie hipoteki na jego nieruchomości położonej w B..

Reasumując Sąd Okręgowy zważył, iż z uwagi na spełnienie przesłanki z art. 485 k.c., powód nie był zobowiązany do wypowiedzenia umowy pozwanemu ponieważ jego wierzytelność wobec pozwanego stała się wymagalna z mocy prawa.

Za bezzasadne Sąd Okręgowy uznał też zarzuty pozwanych, iż pozwana nie była poręczycielem wekslowym, ponieważ weksel podpisała w imieniu spółki (...), której była wiceprezesem oraz, że w umowie pożyczki nie było przewidzianego zabezpieczenia w postaci poręczenia pozwanej jako osoby fizycznej.

Sąd ten zważył, iż z okoliczności sprawy wynika, że w celu zabezpieczenia spłaty pożyczki z dnia 12.09.2008 roku, powód otrzymał dwa weksle: pierwszy weksel, będący przedmiotem niniejszego procesu, który wystawił pozwany

i poręczyła pozwana oraz drugi weksel złożony przez spółkę (...) z jej pieczętą i podpisami pozwanych jako reprezentantów spółki. W punkcie 10 umowy pożyczki wymienione zostały cztery rodzaje zabezpieczenia spłaty pożyczki min. poręczenie wekslowe spółki (...) i poręczenie cywilne i wekslowe pozwanej A. M.. Co prawda druk umowy nie zawiera przy nazwisku pozwanej i jej danych osobowych, sposobu zabezpieczenia, ale zgodnie z zasadami logiki należy przyjąć, iż chodzi o poręczenie cywilne i wekslowe, bo w przypadku osoby fizycznej nie ma, poza tym sposobem, innych rodzajów zabezpieczeń. Powyższe stanowisko znajduje oparcie w wiarygodnych zeznaniach świadków będących pracownikami powoda, którzy zgodnie zeznali, iż system komputerowy powoda nie podaje w przypadku osób fizycznych sposobu zabezpieczeń. Ponadto, świadkowie zeznali, że pozwani podpisując weksle występowali w dwóch rolach: jako osoby fizyczne i jako reprezentanci Spółki (...) i mieli świadomość tego w jakiej roli występują. Za przyjęciem tezy, iż pozwana była poręczycielem cywilnym i wekslowym przemawiają – w ocenie Sądu – dalsze argumenty. Już na etapie składania wniosku o udzielenie pożyczki, pozwany wymienił swoją żonę jako poręczyciela „żyranta”, a w kwestionariuszu wywiadu kredytowego podał jej dane osobowe oraz majątkowe. Pozwana złożyła oświadczenie jako poręczyciel i udzieliła wymaganej przepisami zgody na gromadzenie i przetwarzanie informacji o jej stanie majątkowym. Ponadto, pozwana przedłożyła zaświadczenie o osiągniętych zarobkach. Zdaniem Sądu powyższe oświadczenia w przypadku, gdyby pozwana poręczała tylko za osobę prawną, byłyby zbędne. Decydującym dowodem na to, że pozwana była poręczycielem wekslowym jest fakt, iż na wekslu wystawionym przez pozwanego, który pozwana podpisała i umieściła słowo „poręczam”, nie było pieczętki firmy (...), która oznaczałaby, że pozwana udziela poręczenia w imieniu tej spółki.

Za bezskuteczne Sąd I-instancji uznał oświadczenie pozwanej o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o poręczeniu wekslowym. Pozwana nie udowodniła, że pracownicy powoda wprowadzili ją w błąd, co do charakteru w jakim występowała podpisując będący przedmiotem procesu weksel i deklaracje wekslową. Pozwana wiedziała, iż wystawiony przez pozwanego weksel podpisuje jako osoba fizyczna a nie w imieniu Spółki, bo spółka nie była wystawcą tego weksla. Na deklaracji wekslowej i wekslu, które podpisała pozwana, nie było przy jej nazwisku pieczętki firmowej wskazującej na reprezentowanie spółki (...).

W konkluzji, Sąd Okręgowy przyjął, iż pozwana udzieliła poręczenia cywilnego i wekslowego za zobowiązania z tytułu umowy pożyczki i odpowiada solidarnie z pozwanym, za jej spłatę. Uznając powództwo za uzasadnione, w stosunku do obojga pozwanych, Sąd utrzymał nakaz zapłaty w całości w mocy.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o § 6 pkt 7 w zw. z § 2 i § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

We wniesionej apelacji pozwani M. M. i A. M. zaskarżyli wyrok Sądu Okręgowego w całości domagając się jego zmiany poprzez uchylenie nakazu zapłaty z dnia 20.08.2010 r. w sprawie I Nc 99/10 i oddalenie powództwa oraz zasądzenie na rzecz pozwanych kosztów postępowania wg norm przepisanych, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Toruniu.

Skarżący zarzucili:

- 1) naruszenie przepisu art. 458 kc poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że powód może domagać się spłaty pełnej kwoty pożyczki, pomimo tego iż nie wypowiedział umowy pożyczki określającej m.in. raty i terminy płatności poszczególnych rat,
- 2) naruszenie art. 876 § 1 kc i nast. oraz art. 30 i nast. prawa wekslowego poprzez przyjęcie, że pozwana A. M. udzieliła poręczeń cywilnego i wekslowego za zobowiązania z tytułu pożyczki,
- 3) sprzeczność istotnych ustaleń z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności:
 - ustalenia, że pozwany M. M. jest niewypłacalny,

- ustalenia, że A. M. składając podpis na umowie pożyczki oraz wekslu własnym in blanco pozwanego M. M. działała w imieniu własnym, a nie w imieniu (...) Spółki z o.o.

W odpowiedzi na apelację powód domagał się jej oddalenia oraz zasądzenia kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych nie jest zasadna.

Wbrew zarzutom apelacji ustalenia Sądu Okręgowego zostały poczynione w oparciu o prawidłowo zebrany i oceniony materiał dowodowy i należy uznać je za prawidłowe.

Dotyczy to w szczególności ustalenia, iż(...) składając podpis na wekslu z wystawienia M. M., a będącego podstawą dochodzonego w niniejszym procesie roszczenia, działała w imieniu własnym (jako osoba fizyczna) a nie w imieniu Spółki (...) - jako jej przedstawiciel.

Wynika to już z samej treści weksla, gdzie pozwana własnoręcznie umieściła słowo „Poręczam” własny podpis wraz z podaniem numeru PESEL. (k: 4 akt). Także sporządzona do przedmiotowego weksla deklaracja wekslowa z dnia 12.09.2008 r. została w ten sam sposób podpisana przez pozwaną (k: 362). Podpisy te nie dają żadnych podstaw do przyjęcia, że podpisując weksel pozwana działała w imieniu Spółki (...) choćby była uprawniona do jej jednoosobowej reprezentacji. Słusznie Sąd Okręgowy wskazał, że w takim przypadku nie zbędne byłoby oznaczenie spółki poprzez umieszczenie

jej nazwy, czy to w postaci pieczęci firmy, czy choćby jej ręczne wpisanie.

O tym, że pozwana wyrażała wolę i miała świadomość udzielenia poręczenia wekslowego świadczy też fakt wystawienia i wręczenia powodowi drugiego weksla in blanco mającego zabezpieczać spłatę udzielonej przez powoda pożyczki. Weksel ten został zaopatrzony pieczęcią spółki (...), pod którą znajdują się podpisy pozwanych wraz ze wskazaniem ich funkcji jakie pełnią w zarządzie spółki (Prezes Zarządu i V-ce Prezes Zarządu k: 363). Także na sporządzonej do tego weksla deklaracji wekslowej podpisy pozwanych zostały złożone w analogiczny sposób, co jednoznacznie

wskazuje, że pozwani podpisując ten weksel działali jako reprezentanci spółki, (k: 361 akt)

Skoro zatem pozwana w tym samym dniu złożyła swój podpis na dwóch odrębnych blankietach wekslowych i dwóch deklaracjach wekslowych, przy czym na każdym z tych dwóch grup dokumentów w odmienny sposób oznaczyła podmiot za który działa, to musiała mieć świadomość występującej różnicy pomiędzy tym czy składa podpis we własnym imieniu czy też w imieniu reprezentowanej przez nią spółki. Powyższą okoliczność jedynie dodatkowo potwierdzają zeznania przesłuchiwanych w charakterze świadków pracowników powoda, treść umowy

pożyczki w zakresie wskazującym na rodzaje zabezpieczeń w jej spłacie oraz treść dokumentów stanowiących załączniki do tej umowy: wnioski o udzielenie pożyczki, oświadczenie poręczyciela, kwestionariusza, wywiadu kredytowego. Wszystkie te dokumenty zostały szczegółowo ocenione w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego i Sąd Apelacyjny w pełni się do tej oceny przychyła. Podkreślić jedynie należy, iż odwołanie się przez Sąd Okręgowy do treści punktu 10 umowy pożyczki ma jedynie charakter dodatkowy, wspierający stanowisko, że pozwana udzieliła ważnego i skutecznego poręczenia wekslowego. Poręczenie wekslowe jest bowiem zobowiązaniem wekslowym, które powstaje niezależnie od stosunku cywilnoprawnego chociaż pozostaje z nim w związku. Do powstania poręczenia wekslowego wystarczające jest umieszczenie na wekslu podpisu poręczyciela oznaczonego wyrazem „poręczam” (art. 31 prawa wekslowego), nie jest natomiast konieczne aby umowa, której wykonanie zabezpiecza weksel, przewidywała taki rodzaj zabezpieczenia. Stąd też argumentacja skarżących, odwołująca się do postanowienia zawartego w punkcie 10 umowy pożyczki, nie może być przesądzająca co do tego, że poręczenie wekslowe nie zostało przez pozwaną udzielone.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie ma też istotnego znaczenia to, czy pozwana udzieliła ważnego poręczenia cywilnego na podstawie przepisów kodeksu cywilnego. Przedmiotem roszczenia powoda było bowiem roszczenie wynikające ze stosunku wekslowego jakim było poręczenie wekslowe, które - jak już wyżej wskazano - zostało skutecznie udzielone. Z tych też względów, podnoszone w apelacji zarzuty naruszenia art. 30 i nast. prawa wekslowego oraz art. 876 i nast. kc nie mogły zostać uwzględnione.

Nietrafny okazał się też zarzut naruszenia przez Sąd I-instancji art. 458 kc.

Przepis ten wskazuje na dwie sytuacje, z których każda prowadzi do tego, że bez względu na ustalenia stron w kwestii terminu wykonania zobowiązania, wierzytelność staje się wymagalna. To zaś oznacza, że wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia bez względu na zastrzeżony termin. Nie jest przy tym konieczne wykonanie przez wierzyciela uprawnienia kształtującego w postaci wypowiedzenia umowy. Pogląd ten jest prezentowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym w orzeczeniach przywołanych przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i Sąd Apelacyjny w pełni go akceptuje.

W ocenie Sądu odwoławczego, w okolicznościach niniejszej sprawy zachodzą obydwie sytuacje o jakich mowa w art. 458 kc, chociaż dla zastosowania tego przepisu wystarczające jest, aby wystąpiła choćby jedna z nich.

Po pierwsze: miał miejsce stan niewypłacalności dłużnika tj. taka sytuacja, w której majątek dłużnika nie wystarczał na zaspokojenie wierzytelności.

Ustalenia Sądu I-instancji poczynione w tym zakresie należy uzupełnić o dane wynikające z wyjaśnień udzielonych przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. w piśmie z dnia 26.09.2012 r. (k: 582).

Komornik ten prowadził przeciwko pozwanemu (...) postępowanie egzekucyjne w sprawie Km (...), w której został wyznaczony do łącznego prowadzenia egzekucji sądowej i administracyjnej (tzw. zbieg egzekucji) z wniosku pięciu wierzycieli (k: 25 akt I Co 5414/10 Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim).

Z informacji udzielonej przez Komornika wynika, iż postępowanie egzekucyjne w tej sprawie w dniu 29.08.2012 r. zostało umorzono wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Komornik prowadził przeciwko M. M. łącznie dwadzieścia cztery postępowania egzekucyjne, z których 14 zostało umorzonych wskutek stwierdzenia bezskuteczności egzekucji, a tylko jedno zostało zakończone wskutek zapłaty. Nawet obecnie toczą się jeszcze cztery postępowania egzekucyjne, w których dotychczas podjęte czynności nie doprowadziły do zaspokojenia dochodzonych przez wierzycieli roszczeń.

W tej sytuacji - w ocenie Sądu Apelacyjnego nie może być wątpliwości, że stan majątku M. M. nie wystarczał na zaspokojenie jego wierzytelności. Dowodzi tego bezskuteczność egzekucji prowadzonych przez kilkunastu wierzycieli.

Po drugie: doszło do znacznego zmniejszenia zabezpieczenia wierzytelności powoda wskutek okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. Nie doszło bowiem do przewidzianego w umowie pożyczki zabezpieczenia w postaci ustanowienia hipoteki na nieruchomości M. M.. Stało się tak na skutek zaniechania złożenia przez pozwanego prawidłowego wniosku o wpis hipoteki, a zatem z przyczyn leżących po jego stronie i go obciążających. Zmniejszenie zabezpieczenia nosi przy tym cechy „znacznosci”, skoro jego przedmiotem miał być znacznej wartości składnik majątku dłużnika jakim jest nieruchomość. Wprawdzie co do zasady przyjmuje się, że omawiana przesłanka zmniejszenia zabezpieczenia występuje wówczas, gdy zabezpieczenie zostało już dokonane, a następnie wskutek zachowań dłużnika, doszło do jego „znacznego zmniejszenia”, jednak w literaturze przedmiotu prezentowany jest także pogląd, że pojęcie „zmniejszenia zabezpieczenia” obejmuje także sytuację gdy dłużnik nie wykonał albo wykonał nienależycie swoje zobowiązanie do udzielenia zabezpieczenia (por. Komentarz do Kodeksu Cywilnego pod red. G.Bieńka, księga trzecia, Zobowiązania tom 1, Lexis Nexis, wydanie 10, str. 751, teza 6) . Powyższy pogląd Sąd Apelacyjny w pełni podziela.

Podsumowując tę część rozważań stwierdzić należy, iż zaistniały przesłanki z art. 458 kc umożliwiające powodowi żądanie spełnienia przez pozwaną całości świadczenia wynikającego z umowy pożyczki, bez względu na to, że umowa przewidywała rozłożenie na raty tego świadczenia i bez konieczności wypowiedzenia tej umowy. W takiej sytuacji powód mógł wypełnić weksel i wezwać pozwaną do jego wykupu. Stosownie bowiem do punktu 2 deklaracji wekslowej, powód miał prawo wypełnić weksel we wszystkich wypadkach, gdy służyło mu prawo ściągnięcia swych wierzytelności przed nadejściem terminu płatności, na sumę odpowiadającą zadłużeniu.(k:367)

Prawo do „ściągnięcia” wierzytelności przed nadejściem terminu płatności powstało wobec zaistnienia przesłanek z art. 458 kc.

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 391 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie... (Dz.U.Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Wskutek wniosku powoda o uzupełnienie wyroku Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 16 marca 2012 r. uzupełnił wyrok tegoż Sądu z dnia 15 lutego 2011 r. w ten sposób, że dodał kolejny punkt (4) w którym zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 7.097,30 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zabezpieczającego oraz kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zabezpieczającym.

W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Okręgowy zważył, iż zaistniały podstawy do uwzględnienia wniosku powoda o uzupełnienie wyroku określone w art. 351 § 1 kpc, albowiem nie orzekł o zgłoszonym w procesie żądaniu zasądzenia kosztów postępowania

zabezpieczającego. Wskazując na treść art. 745 § 1 kpc Sąd I-instancji zważył, iż na podstawie wydanego w sprawie nakazu zapłaty toczyło się postępowanie zabezpieczające, którego koszty co do wysokości zostały ustalone postanowieniami komornika sądowego z dnia 14 lipca 2011 r. na kwotę 7.097,30 zł oraz z dnia 3 września 2010 r. przyznające powodowi kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zabezpieczającym.

Powyższe postanowienie zaskarżyli zażaleniem pozwani domagając się jego zmiany poprzez oddalenie wniosku o uzupełnienie wyroku ewentualnie uzupełnienie wyroku poprzez oddalenie wniosku powoda o przyznanie kosztów postępowania zabezpieczającego. Alternatywnie powodowie wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Skarżący zarzucili naruszenie art. 745 § 1 kpc oraz art. 351 § 1, 2 i 3 kpc. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Chybiony jest zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 351 kpc, skoro Sąd Okręgowy w wyroku wydanym w dniu 15 lutego 2012 r. nie orzekł o zgłoszonym w toku procesu przez powoda żądaniu zasądzenia kosztów postępowania

zabezpieczającego, a wniosek w przedmiocie uzupełnienia wyroku został złożony w terminie określonym w art. 351 § 1 kpc.

Zarzutu naruszenia art. 745 § 1 kpc skarżący upatrują w tym, że powód nie dochował dwutygodniowego terminu do złożenia wniosku o zwrot kosztów postępowania zabezpieczającego liczonego od dnia uprawomocnienia się postanowienia komornika

ustalającego wysokość kosztów zabezpieczenia. W tym zakresie skarżący powołali się na treść uchwał Sądu Najwyższego z dnia 22.09.1995 r. w sprawie III CZP 117/95 oraz z dnia 9.05.2002 r. w sprawie II CK 639/00.

Wskazane przez pozwanych uchwały dotyczą sytuacji, gdy nakaz zapłaty, na podstawie którego nastąpiło wszczęcie i przeprowadzenie postępowania

zabezpieczającego, jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, tj. wówczas gdy nie wniesiono od niego przysługujących środków zaskarżenia i doszło do uprawomocnienia nakazu. Taka jednak sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie, gdyż nakaz zapłaty został zaskarżony w drodze wniesienia przez pozwanych zarzutów, które były przedmiotem rozpoznawania Sądu w dalszej fazie procesu. W toku tego procesu pozwani złożyli wniosek o zasądzenie kosztów postępowania zabezpieczającego ustalonych wcześniej co do wysokości odpowiednimi postanowieniami komornika.

Postępowanie zabezpieczające nie ma samoistnego charakteru, lecz pozostaje w związku z merytorycznym postępowaniem w sprawie. Dlatego też o kosztach postępowania zabezpieczającego, w tym kosztach wykonania zabezpieczenia, rozstrzyga się dopiero w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, co pozostaje w zgodności z ogólną regułą wyrażoną w art. 108 § 1 kpc. Wniosek o zasądzenie tych kosztów należy złożyć najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia (art. 109 § 1 kpc), co w niniejszej sprawie bezspornie nastąpiło. Istniały zatem podstawy do rozstrzygnięcia o tych kosztach w wyroku, a skoro Sąd Okręgowy o żądaniu tym nie orzekł, uzasadnione było uwzględnienie wniosku o uzupełnienie wyroku, na podstawie art. 351 § 1 kpc.